

VĚSTNÍK

SPOLEČNOSTI ANNY PAMMROVÉ

Děkuji za pěkný dopis. V příloze posílám obrázek z našeho alba (VH + Ivan Škára + já). Ivan Miloš Havel

56

TIŠNOV

Prosinec 2012

*Rozmluva místopředsedy Společnosti ing. Václava Zábrší s přítelem
(ing. Zábrša v bílém)*

Milí přátelé,

půlrok, který nás dělí od posledního setkání na stránkách Věstníku byl navzdory času prázdnin naplněn zajímavými událostmi. Přijdou jistě i další, neboť jako obvykle tyto řádky vznikají již uprostřed barevného měsíce října. Ty, které na nás teprve čekají, najdou svoje místo v rubrice CO SE UDÁLO. I v tomto čísle zachováme tradici tematických okruhů. První jsme nazvali POZDRAVY OD MILÝCH PŘÁTEL. Překvapením byl pro nás srpnový dopis od Jiřího Kuběny, který byl odezvou na červnový Věstník, hlavně na vzpomínky sourozenců Škárových, v nichž ožily události především z konce války na Havlově. Otiskujeme větší část dopisu, v úplnosti předkládáme Kuběněv umělecko-historický esej, který též zaznamenává vazby na Havlov a Annu Pammrovou; potěšitelný je i autorův zájem o našeho kmenového výtvarníka Pavla Adamce. Uvedený příspěvek najdete v příloze.

Na vzpomínky Milady a Ivana Škárových, kteří se v dětství přátelili se sourozenci Havlovými, reagoval Ivan Miloš Havel. Jistě si rádi přečtete texty dvou e-mailů, které k nám doputovaly záhy po dopisu Jiřího Kuběny a které otiskujeme v plném znění. Oběma našim milým přátelům jsme poděkovali, a to prostřednictvím klasické i elektronické pošty.

Druhý tematický okruh je věnován výročí – ke známé osobnosti našeho zakládajícího člena Leopolda Mazáče se vztahují dvě data - 2. února uplynulo 110 let od jeho narození, 27. listopadu 15 let od úmrtí. Potěšitelné je, že se o tohoto skromného, ale pro celý region významného učitele a vlastivědce zajímají i mladí lidé. Patří mezi ně i letošní absolventka gymnázia v Bystřici nad Pernštejnem Kristýna Čermáková, která věnovala svou maturitní práci naší Společnosti. Charakteristiku osobnosti pana řídícího Mazáče zařadila proto, že patřil k zakládajícím členům pammrovského sdružení. Tuto pasáž uvedené práce uvádíme v nezkrácené verzi. Zajímavý je příspěvek dr. Petra Valdhanse.

Nejvíce pozornosti oběma výročí věnoval v rámci našeho časopisu pan Karel Křeček, téměř celoživotní přítel pana řídícího Mazáče. V obsáhlém příspěvku prochází ve vzpomínkách dlouhou dobu oboustranné blízkosti, neboť tento vztah lze bez nadsázky nazvat synovským, či otcovským. Obsáhlost a myšlenková hodnota příspěvku pana Křečka nás vedla k rozhodnutí realizovat jej jako samostatnou přílohu.

Třetí tematický okruh patří osobnostem nám stejně blízkým – Petru Bortlíkovi, bratrům Reynkovým a Františku Bílkovi.

Mimo uvedené okruhy zůstává, ale bez vaší pozornosti jistě nezůstane nárys přednášky dr. Šťastného *Anna Pammrová – vegetariánka*, kterou jsme vyslechli a s dokumentárním materiálem jsme se seznámili 20. října v Muzeu města Tišnova, jež vítá návštěvníky v Müllerově domě. Z obvyklých rubrik upozorňujeme na DOROPUČUJEME, která se na stránkách naší tiskoviny dobře zabydlela, důležité informace naleznete též v rubrice CO SE UDÁLO.

Sváteční chvíle jsme po dlouhá léta doprovodili pasážemi z vánočních nebo novoročních dopisů Otokara Březiny Anně Pammrové. K této tradici se

vracíme pohledem na stránky listu, který básník poslal přítelkyni do Žďárce v únoru 1912. Byla to první slova, jež si mohla v tomto roce vzešlá z Březinova pera přecíst, chápeme je proto jako poselství do nového roku.

„Vždyť jsme lidé, kteří dovedli svým srdcem změřiti celou bolestivou hloubku života a uslyšeli stejnou odpověď o jeho smyslu a pro něž žití jest jako pokorná odpověď obětovaná denně, pomáhající si navzájem a podpírající se na své cestě již pouze tím jediným faktem, že zde jsou a že jeden o druhém vědí. I jejich mlčení jest řečí, kterou se navzájem sílí. A což teprve my!“

Otokar Březina, Korespondence II.

Klidné sváteční dny i s naším časopisem přeje

výbor Společnosti Anny Pammrové

POZDRAVY MILÝCH PŘÁTEL

Z dopisu Jiřího Kuběny datovaného 23. srpna 2012 na hradě Bítově:

„Chci osobně poděkovat za skutečný dar, za mimořádně zdařilý i obsažný (i obsáhlý, ba přetékající) Věstník Společnosti Anny Pammrové 55 z června 2012. Krásné a hřejivé, plodné po duchu, je tam jako vždy – všechno. Mne ale – osobně – nejvíc oslovily ony řádky týkající se Havlova z přelomu války a míru a ovšem i všechny vzpomínky na dětství Václava a Ivana M. Havlových. Jako bych to sám prožil: ještě v roce 1954 tam byla ona rajská, neuvěřitelně křišťálová atmosféra požehnaných dob a urozených lidí velkého srdce, atmosféra nezapomenutelná, spojující nelíčenou prostotu a knížecí velkorysost. Bylo to něco jako ještě naposled – Živoucí – Staré Bělidlo: jak píšu právě Ivanu Havlovi.

Pro naši duchovní vlast, pro společenství lidí dobré vůle – nejen na úpatí Květnice – děláte vzácnou, neocenitelnou službu. To vy jste Duše Národa – Vy a Vám podobní po duchu spříznění jste Solí Země.

Prosím i pozdrav pro paní Dr. Škárovou – díky za její skvělé fotografie i vzpomínání.“

Vážený pane Chalupo,

od Jiřího Kuběny jsem dostal a posléze si z webu stáhl Věstník 55 Vaší společnosti. Potěšila mě vzpomínka paní a pana Škárových, která mi leccos připomněla. Prosím vyřídte jim oběma mé pozdravy a poděkování. Na Ivánka Škáru se dobře pamatuji, byl to takový blondáček a často jsme si s ním hráli. Na většinu situací z dětství se bohužel málo pamatuji, jen cestu z Havlova do Žďárce ("Žďáreckou cestu") si dovedu celou v duchu přehrát. Mám dvě poznámky k textu

a obrázkům dr. Škárové:

1) Je uvedeno, že pohřeb AP vypravili Šafránkovi. Je možné, že zajistili vůz a koně, ale sám průvod začal od domku AP a pokračoval po Žďárecké cestě.

2) K fotografii z 10. května: mám pocit, že dáma v černém není moje matka, daleko spíš bych podle podoby soudil, že matka stála za mnou (usmívající se). Dámu druhou zleva v poslední řadě bych tipoval na slečnu Jelínkovou (podle účesu). Chlapec s míčem vedle VH je asi Eda Stehlík.

Ještě připojuji pro zajímavost mail týkající se slečny Jelínkové, který jsem před časem dostal.

Vážený pane Havle, rozhodla jsem se Vám napsat na základě přečtení rozhovoru s Vámi v předvánoční příloze MF DNES. Hezky u jedné fotografie vzpomínáte na Vaši vychovatelku „slečnu“ Jelínkovou. A tak jsem se Vám jen chtěla říct, že paní Jelínková na Vás a Vaši rodinu také velice ráda vzpomínala, mohu snad říct, že s láskou. Nejsem si úplně jistá, zda se jedná o tutěž „slečnu“ Jelínkovou, ale ta, která pro Vaši rodinu pracovala, a kterou myslím já, se jmenovala Maruška Jelínková, narozena snad 1912 v Bystrém u Poličky. Byla to velice hodná, milá a inteligentní paní ještě ve svých 96 letech, kdy zemřela. Pořád byla velice bystrá a až již nemohla chodit ven, stále sledovala dění. A moc hezky vykládala o celém svém opravdu rozmanitém a myslím ne úplně lehkém životě. Já jsem (spolu s dalšími kamarádkami) k ní chodila brigádně - nakoupit, uklidit, popovídat. Byla jako naše teta, ráda na ni vzpomínám a udělala mi radost právě ta fotografie v novinách! (I když úplně jistá si nejsem – „tetinu“ fotku, co mám, když jí bylo tak 40, teď nemůžu objevit, a v 90ti člověk vypadá jinak, ale mám pocit, že podle rukou by to mohla být ona. Protože teta byla „kočka“.). Mockrát tedy děkuji za milé připomenutí, za Váš čas a určitě za mě i za báječnou „tetu – slečnu“ Jelínkovou -Ať se Vám daří a máte se dobře (a to nejen v novém roce)! S úctou Marta Mojžíšová

Vážený pane docente,

děkujeme za Vaši milou odezvu na Věstník Společnosti Anny Pammrové, v němž vzpomínali sourozenci Škárovi na svoje mládí ve Žďárci, který se stal, stejně jako v jejich případech, součástí Vašeho života. Už mnohokrát se podařilo, že se Anna Pammrová stala prostřednicí vzácného kontaktu s osobnostmi, s nimiž ji spojila mimo jiné i ta zvláštním kouzlem obdařená místa podhůří Vysočiny. Také Vaše vzpomínka na starou cestu do Žďárce, kde to krásně voní po borovém jehličí, nás spojuje navzájem – s tou zvláštní bytostí jakoby z jiného světa a Vámi. Poslání nás, regionálních pečovatelských a tradičních hodnot, a osobnosti Vašeho rozměru, je nesrovnatelné. A přece jsme se sešli na planině nad roklí, když navečer usíná i Bobrůvka, poněvadž cesty těch, které spojují hluboké zážitky a společné myšlenky, se nakonec potkají.

Děkujeme Vám též za upřesnění textů pod fotografiemi, které hodnotu vzpomínek nezměnily. Také připojujeme omluvu za to, že jsme Vám Věstník

neposlali ani v tištěné, ani v elektronické podobě. V době vydání nastaly prázdniny a všichni jsme se sešli až na začátku září. V té době nám napsal Jiří Kuběna a na naše zaváhání nás upozornil. Ještě jednou děkujeme za Vaše vzpomínky i přeposlání e-mailu od paní Mojžíšové, velice Vás pozdravujeme z Tišnova i ze Žďárce, kam se koncem měsíce chystáme na společný výlet.

Přejeme Vám pevné zdraví, klid k práci a dlouhý, vldný podzim. Za členy Společnosti Anny Pammrové
(V Tišnově 2. října 2012)

Vlasta Urbánková
Vladimír Chalupa

VZPOMÍNKA NA PANA ŘÍDÍCÍHO

Kristýna Čermáková

Důležití lidé pro Společnost Anny Pammrové – Leopold Mazáč

Leopold Mazáč se narodil v Doubravníku 2. února 1902. Studoval zemědělskou školu a pak učitelský ústav ve slovenské Modré. Po maturitě a vojenské službě působil na mnoha školách bývalého tišnovského okresu. Vzpomínají na něj žáci v Deblíně, Kuřimi, Šerkovicích, Lipůvce, Maňové, Nedvědici i v rodném Doubravníku. Konec druhé světové války prožívá v Doubravníku jako záložní důstojník a člen Obrany národa v tišnovském štábu. Po válce se stává předsedou Místního národního výboru v Doubravníku, předním členem a funkcionářem kulturních a společenských organizací. V Doubravníku, který již neopouští, se plně věnuje vlastivědě, hlavně historii a archeologii. Je pravidelným přispěvatelem do novin a mnoha časopisů, např. Lidová demokracie, Rovnost, Učitelské noviny, Vlastivědný věstník moravský, Doubravnický zpravodaj, Vysočina a další. Zpracoval řadu historických studií, z nichž nejznámější jsou Doubravník – historický vývoj, Tomáš Juren a Komenského Labyrint světa, Tkalcovství v Doubravníku za časů roboty a Doubravník, Běleč a okolí v revoluci 1945. Řada prací zůstala v rukopisech. Jeho život zdaleka nebyl jednoduchý a bezstarostný, jak se může zdát. Prožil mnohé tragédie, z nichž jednou byla nečekaná smrt jediné dcery.

Pan řídící (jinak se mu v blízkém i dalekém okolí už ani neřeklo) byl velkým znalcem díla Komenského. Obdivoval i myšlenky Masaryka. Celý život se zajímal o hrad Pernštejn a slavný rod Pernštejnů. Jeho velikou láskou byl doubravnický kostel, který miloval a uměl o něm prý nádherně vyprávět. Přesto, že historie byla jeho zaměstnáním i největším koníčkem, nebyl člověkem, který se zajímá pouze o minulost. Zajímal se o to, co se právě děje, byl velice současný a moderně smýšlející člověk.

Leopold Mazáč se dožil úctyhodného věku 96. let. Dalo by se říct, že je

více než symbolické, že tento svět opustil na nádvoří svého milovaného hradu Pernštejna.

Leopold Mazáč se stal jedním ze zakládajících členů Společnosti. Byl přímo u jejího zrodu na podzim roku 1996. Mezi příznivce osobnosti Anny Pammrové jej pravděpodobně přivedl dlouholetý zájem o dění v regionu. Byl zde možná také druhý důvod jeho účasti na ustavujícím shromáždění. Po celý život obdivoval Otokara Březinu, který byl dlouholetým přítelem Anny Pammrové.

Pro Společnost Anny Pammrové je osobnost pana řídícího důležitá ještě z jednoho podstatného důvodu. Předsedkyně paní Vlasta Urbánková se s panem řídícím znala už asi dvacet let. Pojil je hlavně velmi přátelský vztah. Studenti paní Urbánkové za panem Mazáčem jezdili především kvůli studijním materiálům o Komenském. Setkávali se spolu i v době, kdy paní Urbánková psala svoji první knihu, kde se věnuje mimo jiné i jedinému románu Pammrové – Antievě. Paní Urbánková se panu Mazáčovi svěřila, že nyní pokračuje na své práci velice pozvolna, protože to, co nemá a co potřebuje, je právě Antieva, která do té doby existovala pouze v rukopisech. Paní Urbánková vůbec netušila, kde by se mohly rukopisy nacházet. V tuto chvíli přispěchal na pomoc právě pan řídící. On věděl naprosto přesně, kde hledat a přivedl paní Urbánkovou na správnou stopu. V rodinném archivu paní Jeseňky Formánkové se nacházel rukopis Antievy, který Pammrová osobně věnovala manželovi paní Formánkové.

Dalo by se říct, že Leopold Mazáč je jedním z nejpodstatnějších lidí, kteří ukázali Společnosti směr.

OBJASNĚNÍ PŮVODU POMNÍČKU PANA ŘÍDÍČÍHO LEOPOLDA MAZÁČE

Petr Valdhans

Vážení přátelé,

v souvislosti se vzpomínkovým odpolednem na počest pana řídícího Leopolda Mazáče, konaným 17. 11. t. r. v Tišnově, si vás dovoluji obeznámit s poslední záhadou ohledně malého „obelisku“, jenž se stal základem pro realizaci pomníčku našemu drahému protagonistovi.

V počtu stran útlém, ale obsahem bohatém sborníku „Víc než jeden život“, vydaném ke 100. výročí narození Leopolda Mazáče, se v posledním příspěvku „Na Pernštejně se schylovalo k zimě“, mj. zmiňuji o tom, že původní účel mramorového obelisku, na nějž jsme následně s mým spolužákem a kastelánem nejkrásnějšího hradu Zdeňkem Škrabalem instalovali mosaznou desku věnovanou panu řídícímu, je nám dodnes neznámý.

S radostí vám mohu sdělit, že i toto tajemství je rozluštěno, a to díky aktivitě pana Karla Skalníka z Bystřice nad Pernštejnem, který zjistil, že zásluhou

amatérského fotografa pana Krejčího z Blažkova, jenž si první aparát koupil již v roce 1875, existuje jedna dávná fotografie, z níž se dá vyčíst původní text na zmiňovaném obelisku. Tento památník byl kdysi vytvořen k 50. výročí vlády císaře Františka Josefa I., přičemž jemu podobné se zhotovovaly po celém území Rakouska – Uherska. Ještě na počátku 20. století byl umístěn na I. nádvoří hradu, a to zřejmě z popudu majitele Pernštejna Vladimíra hraběte Mittrowského. Po vzniku republiky nastal předpokládaný zmar pamětní tabulky končícího mocnářství. Zbytek památníku se pak dochoval v hradním lapidáriu. Jeho současný osud je vám již dobře známý.

Více se o této záležitosti můžete dočíst v článku Karla Skalníka uveřejněném v Nedvědickém zpravodaji č. 2 vydaném v červnu 2011.

U KÁVY S MISTREM PETREM BORTLÍKEM

S Mistrem Petrem Obrtlíkem rozmlouvala Jana Pammrová

JP: Mistře, nejen v našem regionu jste známý výtvarník – akademický sochař, medailér, restaurátor. Ale asi méně známý je fakt, že jste také autorem dvou velmi zajímavých a faktograficky bohatých knih. A právě o nich bych si s Vámi dnes ráda povídala.

PB: V roce 2008 vydalo nakladatelství SURSUM v Tišnově knihu „Štěpánovice střípky z historie obce do roku 1945“. Ačkoliv nejsem zdejší rodákem, žiji ve Štěpánovicích už více než půl století a hned při prvním příchodu mě zdejší krajina zaujala. Po celkem rovinatém moravském Slovácku odkud pocházím, se mi kopce Vysočiny zdály téměř velehorami. Dnes je to můj domov, kde jsem ukotven svou rodinou a svými kořeny. Nepochybně k tomu patří i znalost historie místa, které nazýváme domovem – proč by člověk měl cítit domov méně než vlaštovky, které se každoročně vracejí pod stejný krov.

JP: Proto jste do čela své knihy vybral verše Josefa Václava Sládka „Pod naším krovem“. Dal jste si velmi těžký úkol, nalézt co nejvíce dokladů o vzniku a vývoji obce.

PB: Historie Štěpánovic je obestřena hlubokým mlčením o jejich vzniku a životě obyvatelstva. Je jen málo zpráv, ze kterých by se daly přesvědčivým způsobem doložit určité události v životě obce a její vznik. Náhodou se mi dostala do rukou stará kronika Cecavů, kteří zde bydleli od 16. století v čísle 10. Tuto usedlost Norbert Cecava v r. 1894 prodal Antonínu Kovářovi a odjel s celou rodinou do Ameriky. Antonín Kovář prodal všechny polnosti, které ke gruntu patřily a přestavěl dům na pohostinství. Pan Cecava mladší pochází z větve Cecavů

v Doubravníku. Ten mi zapůjčil jejich rodovou kroniku, ze které jsem do své knihy opsal několik statí.

Nemůže být pochyby o tom, že Štěpánovice vznikly na počátku 13. století. Nasvědčuje tomu nejen forma místního jména (koncovka - ice), nýbrž i název samotný, který upomíná na Štěpána z Medlova, předka pánů z Pernštejna, který založil klášter v Doubravníku. Mezi statky darovanými tomuto klášteru (seznam z r 1235) však Štěpánovice nejsou a také v soupisu vesnic klášterního statku z r 1443 nejsou uvedeny. Jejich jméno však nenalezneme ani ve starých zemských deskách, ani v knihách půhonných a víme také, že v 15. století klášter tišnovský ještě Štěpánovice nedržel, neboť se mezi statky nikdy nejmenují. Je tedy nutno se domnívat, že Štěpánovice zůstávaly dlouho majetkem hradu Pernštejna a byly teprve koncem 16. století připojeny ke klášteru tišnovskému, k němuž r. 1593 již určitě náležely.

Další zmínku o historii vzniku obce Štěpánovice najdeme v obecní kronice z r. 1923, kterou založil učitel Vladimír Bartošovský. Ten se zde zmiňuje o vzniku osady Štěpánovice jen několika větami. Napsal, že obec Štěpánovice je osada stará, která bezpochyby vznikla ve 14. století. Svůj původ odvozují od Štěpána z „Kamene“, který jimi rozmnožil statky kláštera doubravnického. To je vše, co se zatím občané o své obci mohli dočíst.

JP: Vy ovšem uvádíte mnohem více historických faktů a dat. Kromě uvedených dvou kronik jste pátral v záznamech klášterních, ve smlouvách o prodeji, darech či výměnách šlechtických a klášterních majetků, v urbáři tišnovského kláštera z r. 1539, v archivech v Tišnově a v Brně. Všechna tato mravenčí práce si jistě vyžádala hodně trpělivosti a času.

PB: Studiu archivů, kronik, pořizování výpisků a srovnávání dat jsem věnoval asi 3 roky – to byla teprve příprava k vlastnímu psaní. Ale ani po vydání knihy pátrání v historii nekončí. Stále objevuji nová fakta – např. je velká pravděpodobnost prehistorického osídlení zdejšího kraje (nález několika pazourků). V knize jsem se jen stručně dotkl tažení husitských vojsk od Třebíče a Doubravníka a o strategickém místě, které vojsko zaujalo a odkud byl výhled až k tehdy opevněnému Drásovu. To místo se dodnes nazývá Tábory. I to je období o kterém ještě nevíme všechno.

JP: Ukázal jste mi vzácnou památku, kterou vlastníte a která pochází zřejmě právě z doby, kdy Štěpánovicemi táhli husité – část starého náradí, husitskou kosičku. Máte ještě jiný unikátní předmět, klíč pocházející z 15. století – v knize je jeho fotografie.

PB: Klíč byl nalezen při stavebních úpravách domu č. 19, našel se u studny na zahradě. Teprve nedávno byly objeveny ještě starší památky, 50 stříbrných mincí – Pražských grošů z doby kolem roku 1350. Uloženy byly v černé nádobě v zazděném výklenku domu. Dále byl nalezen stříbrný peníz zvaný PARVUS,

vydaný Janem Lucemburským.

Dům č. 19, který je od 30. let 20. stol. ve vlastnictví našeho rodu, byl původně zemanská tvrz a patří pravděpodobně k nejstaršímu osídlení obce. Byl samozřejmě několikrát přestavován – hlavně na přelomu 19. a 20. století – jak dokládají staré fotografie. Do současnosti se zachoval nejstarší sklep sklenutý do kříže čtvercového půdorysu postavený z říčního kamene, ostatně jako téměř všechny zdi domu. Teprve později bylo použito kamene lomového. Dům koupil dědeček mé manželky Věry a hospodařil zde i její otec – ing. Ivan Leščenko. Pokud lze dohledat, dům vlastnilo v průběhu doby 19 majitelů. Současným vlastníkem je Petr Bortlík mladší, pozlacovač a restaurátor. O náš domov nás chtělo v době kolektivizace zemědělství připravit JZD. Bez jakéhokoli předchozího varování se na vratech objevila cedule „Majetek JZD“. Ta doba je už našťástí pryč, ale i takové jednání patří do historie a nemělo by být zapomenuto.

JP: Kontrastem k této Vaší osobní zkušenosti jsou záznamy z obecní kroniky, kterou v květnu 1945 založila paní Zdenka Ranná a psala ji společně s manželem panem Emanuele Ranným. Faksimile několika stran této kroniky jste převzal do své knihy, aby si i mladší obyvatelé obce uvědomili, jak začínal a rozvíjel se režim, který celou republiku dusil 40 let.

PB: Pojd'me raději zpět ke starší historii. Obec měla též svoji pečeť s nápisem na obvodě SSTIEPANOWICE poctivá obec. Letopočet 1715. Uprostřed pečete je rádllo a snítka s jabloňovým květem. Symboly zemědělství a sadařství. Že obec měla tuto pečeť jsem věděl z literatury, ale skutečnou pečeť se mi podařilo nalézt náhodně při návštěvě u rodiny Juránových. Prohlíželi jsme zde různé staré fotografie a mezi jiným i knížečku „Vanderbuch“ (cestovní knížka), do kterých se zapisovalo potvrzení o délce zaměstnání a hodnocení pracovníka. Byla to knížka p. Karla Zábrš, mlynářského tovaryše, který pracoval u mlynáře Tomka. Zde byla pečeť ve skutečnosti a podpis starosty Pavelky z r. 1853 a též podpis mlynáře Tomka.

JP: Také na současném znaku Štěpánovic je rádllo a nad ním otevřená kniha. Je to zřejmě odkaz k více než 120 let staré historii knihovny – ostatně Vy ji věnujete ve své knize dlouhou kapitolu doprovázenou řadou starých unikátních fotografií.

PB: Knihovna prodělala během své dlouhé existence několik zajímavých změn. O počátcích knihovnictví ve Štěpánovicích se dovídáme z první školské kroniky, kterou založil a vedl na „staré škole“ učitel Mořic Pavlík. Tato kniha se nám sice celá nedochovala, ale máme zachováno několik zápisů. Učitel Pavlík působil na „staré škole“ od roku 1894 do roku 1897. Ten ve svých zápisech uvádí, že již roku 1872 byla založena žakovská knihovna, která čítala tehdy 36 knih. Roku 1880 je založena učitelská knihovna, která měla 62 knih. V 90. letech je založen čtenářský spolek „Pokrok“. Nedochovala se nám však o tom ustavující

listina či protokol. Roku 1894 při nástupu učitele Mořice Pavlíka do školy byla založena kniha protokolů čtenářského spolku „Pokrok“. V téže roce měla žákovská knihovna již 104 svazky, které pak přešly do knihovny spolkové. V protokolech najdeme přesné zprávy o počtu členů, jejich jména, rozdělení funkcí, počet odebíraných časopisů, počet knih a zprávy o celkové činnosti spolku. Tyto jsou sepsány od roku 1894 do roku 1906. Zachovalé protokoly jsou nejen vzácnou památkou, ale i zdrojem poznání a poučení o životě našich předků v oblasti kultury. V září 2012 se knihovna ze školy stěhuje do nově opravené budovy, vybavené účelně pro její potřeby. Je to již šesté umístění štěpánovické knihovny, snad definitivní.

JP: Určitě je zajímavé, že prvním knihovníkem čtenářského spolku „Pokrok“ byl hostinský Antonín Kovář. Po něm se na více než 25 let ujímá funkce knihovníka učitel Florián Kučera z Deblína. Z doby jeho působení víme, jak knihovna rostla, jaké byly čtenářské poplatky, ale čteme i o nešvarech (známých i ze současných knihoven) např. nevrácení či dokonce odcizení svazků, poničení časopisů. A umístění knihovny?

PB: Po několik let byly knihy v hostinci U Kovářů č. 10. Zde ještě nebyly žádné knihovní regály či skříně a také nebyla řádně vedena evidence o počtu svazků a jejich výpůjčkách. Teprve v prosinci 1895 byl zvolen nový knihovník a na schůzi spolku „Pokrok“ bylo usneseno dát zhotovit uzamykatelnou skříň a vymezit určitou půjčovní dobu. Skříň byla skutečně spolku brzy odevzdána ve velmi pečlivém řemeslném provedení. V horním oblouku dveří nesla nápis „Čtenářský spolek Pokrok“. Tato první knihovna sloužila ve Štěpánovicích po mnoho let. Postupem času a několikanásobným zvýšením počtu svazků přestala být používána a řadu let stála prázdná ve zdejší škole. Při pátrání po této historicky cenné skříně jsem se dověděl, že se nachází v betonové buňce v areálu hřiště. Hledanou skříň jsem skutečně objevil, ale ve velmi žalostném stavu – fotografie je v knize. Stálo by za to, aby vedení obce dalo tuto skříň opravit a dát na vhodné místo v nynější knihovně jako cenný historický doklad počátků knihovnictví ve Štěpánovicích, který je navíc též písemně doložen. Knihovna se z hostince U Kovářů stěhovala do „staré školy“, později do nově postavené školy otevřené roku 1911.

V letech 1955 – 1972 sídlila knihovna ve mlýně v tzv. „černé kuchyni“. Rád bych připomenul, že dekorativní výzdobu obloukových kleneb realizovala malířka Věra Bortlíková – má manželka. Také další prostory knihovny v zasedací místnosti MNV (do r. 1994) vyzdobila má manželka. Obojí dekorace byly inspirovány slováckými motivy zdobícími žudra lidových chalup. Bohužel ani na jednom z míst se výzdoba nezachovala – vidět ji můžeme už jen na fotografiích v knize publikovaných. V současnosti je knihovna v 1. poschodí školy, ale ani to není její definitivní sídlo – obecní úřad pro knihovnu upravuje dům proti prodejně potravin.

JP: Společenský život ve Štěpánovicích ovlivnil nejen čtenářský spolek

a knihovna, ale také Sbor dobrovolných hasičů, který byl založen na samém konci 19. století – ustavující schůze se konala 22. května 1899. Sbor je činný do současnosti a jeho bohatý život je podchycen v mnoha autentických písemných dokumentech. Nešlo však jen o záchranu životů a majetku obyvatel obce při požárech, ale také o činnost osvětovou, např. od pořádání plesů až po divadelní představení.

PB: V obci se udržují živé nejrůznější lidové tradice, tříkrálové koledování, masopustní průvod maškar, velikonoční „mrskut“ nebo pálení čarodějnic. Ale ještě bych se rád vrátil k rodové kronice o níž byla řeč na začátku našeho rozhovoru, ke kronice rodiny Cecavů. Nejen že jejich usedlost č. 10 patří k jedné z nejstarších ve Štěpánovicích, ale po celou dobu od kdy existuje písemný doklad, je ve vlastnictví jednoho rodu. Nejstarší větev tohoto rodu byla v Brně. Byli přímými potomky pánů z Lomnice a mohli užívat šlechtický titul, stejně jako jejich potomstvo. Jan Cecava zastával v Brně významné místo úředníka. V manželství měl jen syna Jiřího, který se narodil 17. 1. 1642 v Brně. Studoval u brněnských jezuitů. Životní osudy Jiřího Cecavy jsou velmi zajímavé, symbolizují proměnu bývalé šlechtické, později měšťanské rodiny v rodinu svobodných zemědělců. Rodinná kronika o něm zanechala poměrně nejvíce zpráv ze všech příslušníků staršího údobí. Jako dítě byl miláček rodiny, po matce byl sebevědomý, v jezuitské koleji poznal, co je kázeň, ale vymykal se jí jak jen mohl, učení ho nebavilo, byl často trestán – i jeho otec byl volán do školy. Školu přece však dokončil a v osmnácti se vrátil k rodičům. Ovšem stal se z něho lehkomyšlný mladík, nosil úřednický kroj a po boku měl kord. Po večerech se potuloval se svými kumpány po šencích a po krčmách. Dělal nejrůznější žerty apod. Jiří byl pánovitý a prchlivý. Jednou, když byl v podnapilém stavu se v jisté brněnské krčmě strhla hádka, usedlejší sousedé se vytratili, z hádky se vyvinula rvačka, Jiří tasil kord a zle poranil jednoho řemeslníka, bodnul ho do prsou. Ostatní rázem prchli ven, přispěchalo právo s městským biřicem. Jiří nemohl utéct, krčmář ho odvedl do kuchyně a zatím biřici pozatýkali každého, kdo v šenku zůstal. Těžce raněného odvedli do špitálu, šenkýř musel ihned zavřít hospodu a druhý den se dostavit na radnici. Šenkýř se dohodl s Jiříkem, že musí zmizet, neboť městské právo bude vyslýchat zatčené, kteří jistě ze strachu před mučením vyznají, kdo řemeslníka bodnul. Báł se, že Jiřík bude odsouzen k těžkému žaláři nebo ke ztrátě hrdla. Hospodský byl odsouzen k zaplacení pokuty a k uzavření krčmy na tři dny. Podobné případy ovšem v té době v Brně nebyly zvláštností. Jiří uprchl v přestrojení druhého den ráno z města, městské právo po něm marně pátralo, nenašli jej doma. Otec byl zdrcen, matka padla do mdlob. Otec Jan se vyrovnal se šenkýřem, zaplatil za léčení zraněného ve špitálu a slíbil, že mu dá odškodné zůstane-li na živu. Tak se snažil otec zmírňovat synovu vinu.

Jiří se obrátil na Tišnovsko, ve Štěpánovicích žil jeho vzdálený příbuzný, který se jmenoval také Jiří Cecava, manželé byli bezdětní. Brněnský Jiří o nich věděl jen z doslechu, vlastnili ve Štěpánovicích menší usedlost č. 10, jež byla povinna robotou klášteru Porta Coeli v Předklášteří. Byl přijat nadšeně a manželé

řekli, že najali nového čeledína. Tato událost se stala v roce 1663. Jiří se bál podat rodičům o sobě zprávu. Nevěděl, že poraněný muž se vyléčil a že otec vše jak se dalo urovnal. Jiříkovi bylo zpočátku velmi krušno, nebyl zvyklý fyzické práci, zaučil se však a stal se z něho časem dobrý hospodář. Jeho noví pěstouni však s ním museli být velice trpěliví. Na svůj brněnský domov Jiřík vůbec nepomyslel, nikomu nepodal o sobě zprávu, bál se šibenice nebo žaláře, myslel, že svého soka zabil. Po čase se oženil a stal se sedlákem. Tento dějinný obrat úřednického rodu v selský nastal v roce 1663. Strýc věděl dobře, jak jeho záležitost v Brně vypadá, věděl, že by chlapec byl sice potrestán, ale ne na hrdle. Obával se, že by odešel k rodičům a tak nic neřekl proto, že jej nechtěl ztratit. Jiří srostl se statkem, žil klidně s manželkou. Sousedé si jej vážili jako vzdělaného člověka, psával sousedům různé žádosti a četl jim z knížek. Horáckému nářečí si těžko zvykal, zadrhoval německy a také v horáckém selském kroji, který dostal od strýce, si těžce zvykal. S manželkou měl 4 děti. Jiří byl v obci oblíben, sousedé jej mermomocí chtěli mít purkmistrem (starostou), on však odmítal. Když v roce 1669 strýc zemřel, stal se Jiří se svolením vrchnosti jeho nástupcem. Strýc před smrtí ještě Jiříkovým rodičům sdělil osudy jejich syna a tak někdy brněnští Cecavové dojížděli potěšit se s vnuky ve Štěpánovicích. Jiří zemřel ve Štěpánovicích dne 18. 11. 1713 na srdeční mrtvici ve věku 71 let. Byl pohřben v Doubravníku. Jeho žena ho přežila o tři léta, byla prý to žena řádná a velmi dobrá hospodyně.

JP: Ani pozdější osudy rozvětvené rodiny Cecavů nepostrádají téměř detektivní nádech. Ve své knize pod titulkem „Cesta rodiny Norberta Cecavy z Moravy do Nového světa“ uvádíte jednak barvitý popis zdlouhavé cesty ze Štěpánovic do Brém, dále lodí do New Yorku a opět po souši do Nebrasky. Psal se rok 1894 a cesta trvala od 19. května do 12. června.

PB: Cestu popsal v roce 1957 Leopold Cecava, kterému bylo 8 let, když s rodiči, třemi sestrami a babičkou odjížděli do Ameriky. V témže roce napsal do Štěpánovic několik dopisů. Z nich se dovídáme o osudech a životě rodiny v Americe, ale především z nich cítíme, že ani po více než půl století nebyly zprůtrhány kořeny svazující pana Leopolda s rodnou obcí. Také současný nejmladší člen rodu Cecavů udržuje neustálý kontakt s rodinou v Americe – písemný, telefonický a často i osobními návštěvami. A to je také jeden z důvodů, proč tomuto příběhu věnuji tolik pozornosti.

JP: Vy jste ovšem nevydal pouze knihu i historii Štěpánovic. V letošním roce (2012) vyšla jako soukromý tisk v SURSUM AGENCY kniha už svým názvem prozrazující, že mapuje jednu významnou část Vaší umělecké tvorby „Medaile a plakety“.

PB: Protože medaile, které jsem za řadu let vytvořil, byly většinou vydány v malých počtech a jsou zájemcům hůře dostupné, chtěl jsem je zpřístupnit alespoň jejich věrnými fotografiemi. Totéž se týká plaket a pamětních desek. Na všech

medailích a plaketách jsou portréty osobností, které mnoho znamenaly či znamenají v mém životě – jednak to jsou členové mé rodiny, jednak osobnosti ze světa kultury, např. malíř Josef Jambor, básníci Jaroslav Seifert, Otokar Březina, Bohuslav Reynek, Oldřich Mikulášek, Viktor Dyk a mnozí další.

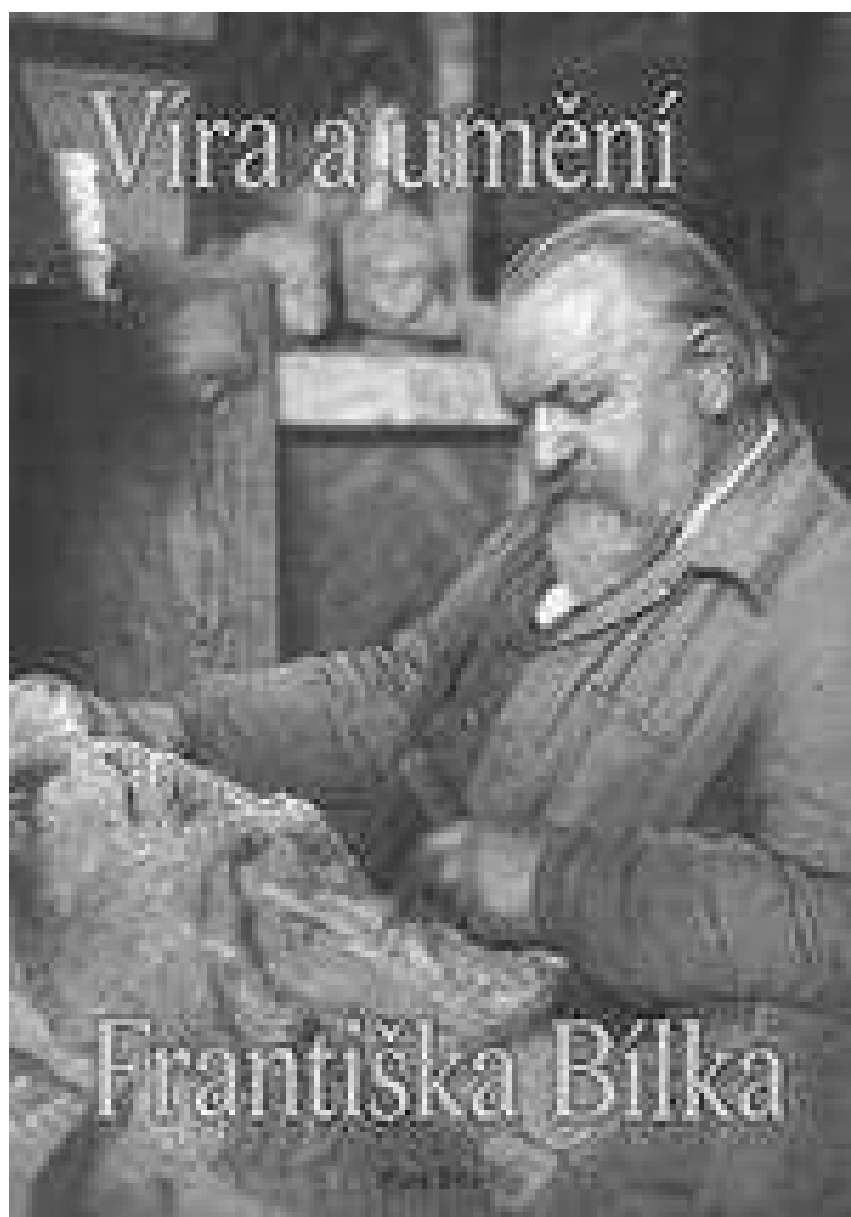
Ovšem vydáním této knihy nekončí má medailérská práce. Rád bych se novými portréty přihlásil ke svému původu z moravského Slovácka.

JP: Mistře, přeji Vám, aby i nejnovější medaile, jejichž námět jste naznačil, došly stejného ohlasu a obdivu jako všechny Vaše předchozí práce. A v oblasti literární přeji úspěšnou cestu do historie a zajímavé nové objevy. Čtenářům Vašich knih pak přeji duchovní obohacení. Děkuji za Váš čas, který jste věnoval našemu rozhovoru.

ZUZANA TICHÁČKOVÁ INFORMUJE

Církev československá husitská vydává sborník projevů, jež byly předneseny loni 23. listopadu roku 2011 ve sboru Gustava Adolfa Procházky v Praze 8 - Karlíně u příležitosti sedmdesátého výročí úmrtí sochaře a mystika Františka Bílka (1872-1941). Sborník obsahuje celkem osm příspěvků, jež přibližují a dokreslují zejména Bílkův duchovní svět (např. jeho vztah k hudbě, propojení s Janem Husem, apod.). Sborník lze pořídit v prodejně Blahoslav (Wuchterlova 5, Praha 6 - Dejvice) nebo v Bílkově vile, přičemž jeho cena činí 70,- Kč.

Titulní stránka Sborníku je uveřejněna na další straně

JIŘÍ A DAVID REYNKOVI NA VÝSTAVĚ BOHUSLAVA REYNKA V JAROMĚŘICÍCH NAD ROKYTNOU

Milada Škárová

Již o několik týdnů dříve jsem věděla, že 21. července 2012 bude v muzeu Otokara Březiny v Jaroměřicích vernisáž výstavy Bohuslava Reynka, a to za přítomnosti obou synů. Jak se tam dostat? Autem se tam nikdo z Brna ani z Tišnova nechystal a veřejnou dopravou je to v sobotu večer složité, takže situace byla jasná, Jaroměřice nebudou.

Sobotní dopoledne tudíž plynulo uklízením bytu a vzpomínáním na předcházející den prožitý s paní Ludmilou Dohnalovou mezi velkolepými kameny v údolí řeky Oslavy jižně od Velkého Meziříčí. Ještě tedy dopít v klidu kafe a pak na zahradu, kde je vždy co dělat i prožívat. Tu se ozve telefon a paní Valeriana Kallabová se ptá, jestli bych chtěla s ní jet do Jaroměřic? Že se přece jen rozhodla a že má v autě volné místo! Tak tedy bleskově procítám jakoby do jiné reality a během necelé hodiny už jedu vlakem do Tišnova. U nádraží čeká Jana Koudelová a za chvíli už přijíždí auto, v němž vedle paní Valeriany Kallabové už sedí malířka Martina Vohradská.

Tak začíná – pro mne dnes „z nebe spadlá“ – známá cesta přes Deblín, Velkou Bíteš, Jinošov, Hrotovice a Myslibořice do Jaroměřic. Tam přijíždíme s přiměřeným předstihem, takže se mezi spoustou návštěvníků zdravím s panem ředitelem Šabackým (stále vede i mimo Jaroměřice známý chrámový sbor), s paní Zorou Engensovou, paní Peschovou a Jiřím Höferem.

Bratři Daniel a Jiří Reynkové s otcem Bohuslavem Reynkem

Až dosud jsem si nedokázala představit, jak se z těch dvou malých místností v přízemí březinovského muzea může stát výstava Bohuslava Reynka a teď vidím, že „se vešla“. Začíná hned v chodbě za hlavními dveřmi, kde na stěnách jsou velké fotografie z rodinného života Bohuslava Reynka, Suzanne Renaudové a jejich synů v Petrkově. V obou místnostech, běžně zcela zaplněných březinovskými dokumenty, byly některé vitríny vyprázdněny a obsazeny kopiemi kreseb a grafik Bohuslava Reynka, jiné se podařilo zakrýt a použít jako plochu pro další díla Reynkova, výtvarná i písemná. Pro malý prostor muselo být pečlivě vybíráno, což pak při celkovém uspořádání působí velmi vkusně, mile i reprezentativně. Setkání několika desítek hostů zahájil předseda Společnosti Otokara Březiny Jiří Höfer, který pak požádal bratry Reynkovy o komentovaný doprovod celou výstavou. Ti úkol přijali a splnili svým jedinečným způsobem, obsahujícím jak hlubokou vážnost, pokoru a úctu, tak i láskyplný humor, čímž všim opět vyjádřili svůj lidský i umělecký vztah k rodičům i celkově k životu, který v době komunistické totality byl pro ně hodně těžký.

Po prohlídce výstavy jsme byli pozváni do společenské místnosti v kavárně Viola, kde do čela dlouhého stolu byli usazeni David a Jiří Reynkovi. Jiří Höfer na úvod připomíná některé události ze života Bohuslava Reynka (1892 - 1971) i jeho synů – starší Daniel právě vystavuje své fotografie v Jihlavě. Na následující otázky účastníků odpovídá hlavně Jiří, lehce vážně i humorně, ovšem doplňován Danielem i o dětství střídavě v Petrkově a v Grenoblu (rodišti matky Suzanne, francouzské básnířky) až po současnost opět v rodném domě se starodávným dvorem, zahradou a 14 kočkami v Petrkově. Tam zvou k návštěvě všechny, kdo cítí opravdovou tichou radost z poznávání a prožívání otcova uměleckého díla, tak samozřejmě a prostě, se vynořujícího ze světla a stínů domova, kde stromy a keře, zvířata domácí i divoká, rybník s vážkou i cesta v polích se s nejpřirozenější prazbožností prolínají s biblickými příběhy Jóba, Veroniky, Panny Marie, Krista na kříži i v jejím náručí.

Vracíme se zpět k Tišnovu, vnímáme podvečerní krajinu v proměnách oblačnosti se střídavým osvětlením šikmými slunečními paprsky. Jaroměřické setkání je ještě hodně živé a pozvolna se usazuje v našich duších. Pro mne se tam propojuje s dřívějšími nezapomenutelnými událostmi – především s velkolepou výstavou výtvarného i básnického díla Bohuslava Reynka v Praze, v letohrádku Hvězda s názvem „Pieta v loďce“ v roce 2002. K této výstavě vydal Památník národního písemnictví katalog o 172 stranách, uspořádaný Věrou Jirousovou. V něm jsou texty (česky a francouzsky) Annick Anzamour, Jiřího Reynka, Martina C. Putny, Věry Jirousové a Jiřího Šerých, to vše je doprovázeno barevnými reprodukcemi výtvarných prací a básněmi z různých období. Martin C. Putna zde na 14 stranách uvádí velmi vědecký rozbor Reynkovy poezie a v poslední větě pak praví: „Podstata díla Bohuslava Reynka je a zůstane tajemstvím, před kterým se musí literární historie, věda i interpretace sklonit a smeknout.“

ANNA PAMMROVÁ – VEGETARIÁNKA A OCHRÁNKYNĚ ZVÍŘAT

Zkrácená verze přednášky dr. Jana Šťastného v Tišnově 20. října 2012

U mnoha významných osobností je považováno jejich vegetariánství spíše za výstřednost nebo něco, co je odvádí od důležitějších věcí, případně není nijak zvlášť probádané. Je to například případ Gándhího, Franze Kafky, Přemysla Piterra a dalších. Přitom tato část životního stylu a životních názorů velmi dobře dokresluje jejich život a uvažování a tvoří jejich nedílnou součást. Podobně je tomu u Anny Pammrové. Její vegetariánské a ochránářské aktivity přesně zapadají do komplexu názorů a idejí, které propagovala.

Že nejedla maso, víme z četných svědectví a z jejího životopisu, víme i kdy se stala vegetariánkou a proč. Bylo to již v mládí na základě doporučení mladého medika jako součást léčby. Jak ale uvidíme, o vegetariánství se zajímala i dále a objevila i jeho etický rozměr. Sama v roce 1927 napsala v časopise Dobrá myšlenka ke svému vegetariánství toto:

Ačkoli již mnohokrát zdůrazněny a vědecky prokázány přednosti vegetariánství, přece všichni masojedlíci neustále tvrdí a omezeným lidem namlouvají, že vegetarismus je „smutné náboženství“ a výživa „nepřirozená“. Bezčtetněkrát byla jsem dotazována, co vlastně jím, když jako vegetariánka jsem prohlásila, že travin nejím. Ovšem ti, kdož válku považují za nutnou, nemohou jinak, než propagovati bestialní výživu. Je velmi nesnadno názorně poučovati osoby zvrhlé. Kdo je schopen vymaniti se z běžné velebených neřestí, nalezne si i prostředky k tomu.

Nemohu si však v mysli nikterak srovnati skutečnost, že vyskytují se namnoze i lidé ušlechtilějšího jádra, kteří i vegetarismus obhajují a přes to sami mrtvolné stravy se nevzdají.

Nebyla tehdy prvním vegetariánem, vegetariánské hnutí se u nás rozvíjelo od poloviny 19. století, mezi jeho největší propagátory patřil například Salomon z Friedbergu – Mírohorský, píšíci a přednášející nejen o vegetariánství, ale i proti vivisekci. Na přelomu 19. a 20. století u nás již bylo několik vegetariánských restaurací a obchodů i spolků. V mnoha ohledech ale Pammrová byla průkopnicí, dokonce i hybatelkou tohoto hnutí. Přiblížím zde několik osobností z okolí Anny Pammrové, které se stejně jako ona angažovaly v propagaci vegetariánství a ochrany zvířat. Většina z níže uvedených lidí se znala navzájem a působili většinou i ve stejných spolcích a organizacích.

Pavla Moudrá (1861-1940) byla asi nejbližší přítelkyní Anny Pammrové. Byly skoro stejně staré a pojilo je množství společných témat a zájmů. Pavla Moudrá byla spisovatelkou a překladatelkou, ale ve své době také radikálkou. Během 1. světové války například byla pro své mírové aktivity nucena žít pod policejním dohledem. Vydala knihu *Vivisekce: úvahy o její ceně a prospěchu*, která je obžalobou krutých pokusů na zvířatech. Podílela se na aktivitách hnutí za ochranu zvířat, nejen u nás, navštěvovala i zahraniční kongresy. Moudrá také

spolupracovala s humanistou Přemyslem Pitterem, vydávala s ním časopis Sbratření a například také iniciovala u Tomáše Masaryka žádost Einsteina o milost pro Pittera, souzeného účelově za pacifistickou činnost. Není bez zajímavosti, že Milíčův dům, který Pitter založil pro děti z chudých žižkovských rodin a kde Moudrá přednášela a působila, navštěvovala v dětství i Olga Šplíchalová, později Havlová.

Jak jsem objevil v dopisech Anny Pammrové v pozůstalosti Pavly Moudré, byla Pavla Moudrá tím, kdo zprostředkoval písemný styk Pammrové se synem Františkem, uprchlým do Ameriky. Korespondence chodila přes Pavlu Moudrou a zdá se, že Moudrá zřejmě dokonce pomohla Františka vyhledat. Pammrová se bála o bezpečnost dopisů, které jí chodily. A oprávněně, některé nepřišly, z některých unikly informace a místní poště nevěřila. Dopisy od Františka proto posílala Moudrá ve svých dopisech. Proto také neteř Alma sice našla v pozůstalosti některé dopisy od Františka, ovšem bez adresy.

Dr. Jan Šťastný při přednášce v Muzeu města Tišnova

Přemysl Pitter (1895 – 1976), známý dnes jako zachránce židovských českých i německých dětí usiloval po celý svůj život o lepší svět. A to velice důsledně a nekompromisně. Během 1. světové války byl dvakrát odsouzen k trestu smrti za odmítnutí zabíjení nepřátel. Přežil a od té doby se věnoval širokému spektru humanitárních činností. Samozřejmě ne bez následků, dvakrát pobýval ve vězení za První republiky pro pacifistické aktivity, prodělal výslech na gestapu za pomoc Židům, po válce byl málem lynčován, když protestoval proti zabíjení německých civilistů, a na poslední chvíli unikl komunistickému lágru v Jáchymově. V emigraci pak ve svém poslání pokračoval. Věnoval se ale i propagaci vegetariánství a ochrany zvířat a s Pammrovou vedl zajímavou polemiku v časopise Sbratření. Pammrová se o jeho aktivity zajímala i v dopisech Pavle Moudré a Sbratření dostávala. Ve zmíněné polemice oba v zásadě zastávají

stejně názory, Pammrová však rozvíjí vegetariánské ideje do detailu a dochází k myšlence veganství, tj. životního stylu zcela bez živočišných produktů, jako cíle, byť prozatím neuskutečnitelného.

Pavla Moudrá byla formálně vydavatelkou Sbratření, ve skutečnosti jej vedl Pitter. Jeho činnost však byla přísněji sledována, takže vydávání by bylo složitější. V mnoha číslech se běžně objevují bílá místa místo zabavených cenzurovaných textů.

Jaroslav Barth (1873-1938) Jaroslav Barth byl lékař a vydavatel časopisu Nová kultura, kde publikovala i Pammrová. Barthova manželka Ludmila vedla obchod se zdravou výživou a sepsala První českou vegetářskou kuchařku. Pammrová také pro časopis překládala. Právě v Nové kultuře vydala velmi zajímavou stať Příspěvek k bolestné otázce, věnovanou pokusům na zvířatech. V časopise vyšly i její některé feministické texty. Publikovala zde i Pavla Moudrá.

Cyril Höschl (1886-1969) byl klatovský vydavatel a spisovatel. Jeho posláním vystihuje název edice - Reformátor. On byl prvním, kdo vydal Pammrové knihy. Spolu s manželkou byli vegetariáni, manželka Vilma vydala i vegetariánskou kuchařku Vařím bez masa. Höschl sám zase mj. napsal knihu Lásky k živoucímu, shrnující argumenty pro vegetariánství a ochranu zvířat. Höschlovi s Pammrovou a s Moudrou plánovali také vytvoření reformní kolonie podobně smýšlejících lidí, samozřejmě ve vegetariánském duchu. Pammrová o vegetariánství publikovala i v jeho časopise Dobrá myšlenka. Také pro Höschla překládala, ten jí však platil knihami, které, jak sama píše, „králíkům těžko prodá“.

Gustav Jaroš (1867 – 1948), píšící pod pseudonymem Gamma, byl také blízký přítel Pammrové, věděl dokonce o tajné o korespondenci se synem. Pomáhal Pammrové, posílal jí peníze, objednával jí dokonce dřevo apod. a na návštěvu za ní přijel na kole až z Prahy. Dochovala se jejich korespondence, resp. dopisy Pammrové Jarošovi, trvající několik desetiletí. Jaroš také napsal knihu Vánoce zvířat, kritizující pokrytectví svátků klidu a míru, za nimiž je skryté obžerství zbrocené krví zabíjených zvířat. Tento text byl zřejmě impulsem pro první dopis Anny Pammrové Jarošovi.

Jak se stala Anna vegetariánkou, víme také v jejích textech jsou jasné pasáže kritizující zabíjení a jedení zvířat (Alfa, Antieva). Z dopisů i ze vzpomínek pamětníků se pak dovídáme, jak se stravovala. Zde je samozřejmě velmi zajímavá její soběstačnost a samozásobitelství, z jejích dopisů však víme, že používala i tehdy méně obvyklé suroviny a přísady, smažila například i na kokosovém tuku.

Méně známé a i pro mne překvapivé jsou její aktivity v ochraně zvířat. Ne, že by nebyl znám její vztah ke zvířatům, když jsem ale našel i její angažmá, udělalo mi to velkou radost. Napsala nejen již zmíněnou zajímavou stať o vivisekci, pokusech na zvířatech, ale byla také u zrodu jednoho z prvních spolků na ochranu zvířat. Jako zakládající členka byla delegátkou za Moravu a již tehdy, v roce 1912, tak byly její názory známy. Mezi zakládající členy patřili výše

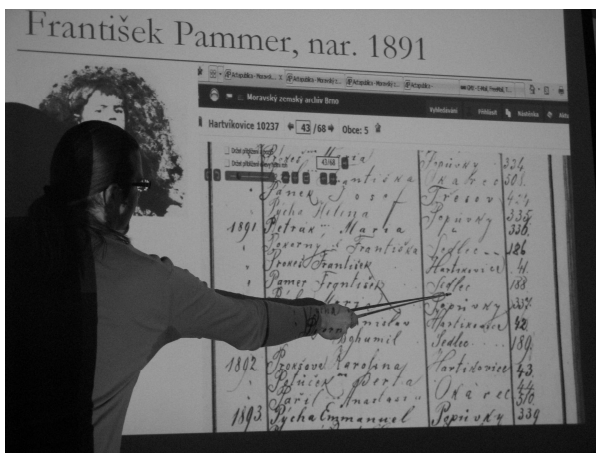
zmínění Barth, Höschl, Moudrá, dále i MUDr. Makovický, osobní lékař Tolstého, Albert Škarvan, Ján Maliarik a několik dalších osobností. Nebyla tedy takovou samotářkou a poustevnicí, za jakou ji často považujeme, chtěla i v mnoha oblastech působit na veřejnost.

Zajímavé je, že vegetariánem byl i syn František. Elaine Eller mi napsala, že jím byl i ke stáru, s výjimkou ryb. Zemřel v roce 1987, dožil se tedy téměř 96 let. Občas se někde objeví, že Pammrová nedávala dětem maso a že tím jistě trpěly. Pokud by tomu tak bylo, těžko by si František v dopise ze své praxe v Molitorově stěžoval matce, že se jej snaží spolupracovníci nutit jíst maso a těžko by zůstal vegetariánem celý život i po svém útěku. Také Františkova pravnučka Elaine je vegetariánkou a chce tak vychovávat i svou dceru, je to zajímavá rodinná tradice po několika generacích.

Pokusil jsme se tedy stručně přiblížit některé méně známé informace o Anně Pammrové a příště se podělím o některé její výše zmíněné texty.

Syn Anny Pammrové František Pammr Po přednášce o vegetariánství a Anně Pammrové jsem stručně nastínil informace a dokumenty, které jsme vypátral v českých, kanadských a amerických archivech. Mnoho z nich bylo velmi překvapivých, dokonce by se dalo říct: všechno je jinak. Proč? Obecně se většinou uvádí, že František se narodil po sňatku Anny s Františkem Krohem, v roce 1893, na Kozínku, jako František Kroh. Pravda je taková, že se narodil již v roce 1891 v Sedleci jako nemanželský syn František Pammr. Kroh jej teprve později legitimoval.

Také okolnosti jeho útěku a pobytu v Americe jsou jiné než obvykle tradované. Neutekl do USA, ale nejprve do Kanady a nezměnil si jméno v Americe, ale jméno Gartner uvedli oba uprchlíci (i Marie) již na lodi do Kanady. Stejně tak se sňatkem Františka a Marie je to jinak. Americká rodina tvrdí, že se vzali u nás, česká strana zase, že se vzali v Americe, dokumenty k tomu nejsou nikde. Pravdou totiž je, že oba zároveň s falešným jménem Gartner uvedli imigračním úředníkům, že jsou již manželé. Museli by se vzít tedy ještě na našem území. František se však u nás ani oženit nemohl, byl nezletilý (tehdy byla zletilost až od 24 let) a už vůbec nebylo možné provést to tajně. Také se mi podařilo zjistit, že Pammrová byla v kontaktu s Františkem mnohem dříve, než se uvádí v životopise od Almy Křemenové. Sama dokonce Františka vyhledala a udržovala s ním tajný písemný styk, zprostředkovávaný spisovatelkou Pavlou Moudrou. O tom všem ale podrobněji někdy příště.

Záběr z přednášky o vegetariánství Anny Pammrové

NAŠI ČTENÁŘI DOPORUČUJÍ

Jan Skácel

Synagoga v Lomnici

Až prvních sedm hvězd
na nebi vyjde jako na židovském svícnu,
vzpomenu si
na synagógu v Lomnici.

Pradávní mrtví dávno leží v zemi
a za nedávné mezi jabloněmi
modrý dým stoupá
modlitbou jak v snách.
Co je to moudrost?
Po špičkách
angreštu vůně chodí pod kameny,
kde staří židé
podle staré měny
klobouky přikrývali zbožnost na hlavách.

Lety jsem zmoudřel.
Co je to moudrost – nevím.

*Z básnické sbírky „Vít jménem Jaromír“. Tři knihy veršů.
Československý spisovatel, Praha, 1966. Kresby a vazba Jiřího Trnky.
Vybral Vlastimil Otáhal*

Simon Mawer, Skleněný pokoj

Nakladatelství Kniha Zlín, 2009. Z anglického originálu *The glass Room* přeložil Ludvík Novák.

Autor je velmi úspěšný a několika literárními cenami ověřený romanopisec (ročník 1948). Za knihu „Skleněný pokoj“ byl v létě 2009 nominován na nejprestižnější knižní cenu anglicky mluvícího světa *The Man Booker Prize*. Kniha je ceněna také pro precizní pohled na československou realitu druhé poloviny 20. století očima cizince.

A děj románu - dokumentu? Brno a jedinečné dílo meziválečné funkcionalistické architektury, vila Tugendhat. Dramaticky se prolínají osudy manželů Tugendhatových, kteří vilu dali postavit v r. 1928, architektka Ludwiga Miese van der Rohe a vily samotné. I když v knize jsou jména změněna a v originále je Brno samo nazýváno pouze Město, celé vyprávění svědčí o dokonalé autorově znalosti místa. Dokonale zná i historické události a jejich důsledky - od narůstání nacismu, pronásledování Židů, válečné útrapy až ke krivení lidských charakterů v době poválečné.

Ani osud vily samotné nebyl jednoduchý. Po emigraci původních majitelů přecházela od jednoho využívání ke druhému a zub času tiše hlodal. S knihou se dostáváme ve výstižné zkratce až do roku 1990. Ale ani pozdější čas nebyl dlouho příznivý, teprve v roce 2001 se tento architektonický skvost dostal na seznam světového kulturního dědictví UNESCO. A až rok 2011 přinesl velmi citlivou a zasvěcenou rekonstrukci. Náhoda tomu přála, že byla v menze Právnické fakulty MU nalezena půlkruhová stěna ze vzácného dřeva a mohla být navracena na původní místo – do skleněného pokoje vily se srdcem z onyxu.

Doporučuje Jana Pammrová

BYSTRICKÝ PŮVOD VÁCLAVA HAVLA

Petr Dvořáček

Začátkem října bylo 76. výročí narození prvního českého prezidenta Václava Havla (5. října 1936, Praha – 18. prosince 2011). Řada bystrických občanů

má aspoň matnou představu o tom, že jeho kořeny patří i do našeho města. Před desítkami se mi podařilo objevit fotku, která měla tuto domněnku potvrzovat, ovšem nechápal jsem souvislosti. Před nedávnem se mi podařilo s pomocí sousedky z dětství, paní Heleny Samkové, rozené Pavelkové, tuto záhadu vylústit.

Babička pana prezidenta Emilie Pavelková se narodila 3. dubna 1869 v domě č.p. 298 (dnes spořitelna – tehdy Schwarzerův hostinec) na bystřickém náměstí. Na fotografii, zhotovené kolem roku 1900, je strýc Emilie Pavelkové Ignác Pavelka (* 17. května 1840) se svou druhou manželkou Annou, rozenou Kosovou a syny Františkem a Ignácem, budoucími stolaři. Ignác Pavelka st. měl bratra Antonína (* 5. října 1834), otce Emilie Pavelkové. Podle vyprávění Josefa Pavelky (* 13. května 1912) odešla Emilie do Vídně, kde si brzy pořídila módní obchod a seznámila se s dědečkem pana prezidenta Václavem Havlem, který zde studoval stavařinu. Oba byli velice úspěšní a brzy se přestěhovali do Prahy. Další osudy rodiny Havlových jsou vcelku známé. Se svými bystřickými příbuznými se přátelsky potkávali do 20. let 20. století, kdy došlo z neznámých důvodů k přerušení vzájemných návštěv.

Prezident Václav Havel si své bystřické kořeny uvědomoval, na jaře 1990 několikrát slíbil, že do našeho města přijede odhalit sochu TGM v termínu 5. července 1990. Nepřijel a přes pozdější několikeré pozvání starosty a senátora Josefa Novotného výslovně odmítl do Bystřice přijet. V Bystřici byl pouze jeho bratr Ivan na jednom předvolebním shromáždění Občanského fóra na jaře 1990.

rodný dům Emilie Pavelkové

Rábindranáth Thákur – Poslední báseň

Z bengálštiny přeložil Dušan Zbavitel (většina bengálské mládeže uvítala „Poslední báseň jako nejlepší Thakurovo dílo, z doslovu překladatele).

Selma Lagerlöfová – Vozka smrti

Laureátka Nobelovy ceny 1909, silně působivá kniha.

Lion Feuchtwanger – Ošklivá vévodkyně

(Tyrolská a korutanská vévodkyně, zvaná „Pyskatá“ provdaná za Jana Jindřicha syna českého krále Jana Lucemburského a bratra Karla IV. Autor zachycuje i zvláštní atmosféru této jejich doby.)

Poslední tituly doporučuje Draha Motyková

CO SE UDÁLO

- **Setkání v kostele svatých Petra a Pavla ve Žďárci**

V sobotu 22. 9. 2012 jsme se sešli ve žďáreckém kostele, abychom zhlédli zapomenuté dílo „Křížová cesta“ Mistra Emanuela Ranného. Průvodci nám byli pan Karel Krejčí a dr. Milada Škárová. Pan Krejčí vzpomněl na setkání a rozhovor svého otce s mladým Emanuele Ranným. Paní Valeriana Kallabová připravila pro účastníky setkání názvy jednotlivých obrazů a poznamenala: „Při společném prohlížení renesančních Křížových cest podotkl Emanuel Ranný, že také maloval Křížovou cestu.“

Milada Škárová nás seznámila s historií a umístěním žďáreckých škol, přičemž hlavním zdrojem informací jí byla kronika obce. Osvěžili jsme si pověst, která se týká nezvyklého umístění kostela. Odpověď na otázku „Proč není kostel na kopci, ale dole u Libochůvky?“ je možné najít na www.mojefarnosti.cz.

Poslední částí setkání byla návštěva hřbitova a zastavení u hrobu Anny Pammrové. Společnost Anny Pammrové letos uhradila nájem hrobového místa na dalších deset let a na jaře se postaráme o odpovídající úpravu výsadby.

Jana Krytinářová

- **Vítáme dlouho očekávaný titul.**

Petr Holman, Březiniana II, Praha, Triáda 2012

Koláž názorů, zmínek, odkazů a zamyšlení o Otokaru Březinovi pochází od lidí, kteří jsou i nejsou účastníky literárního života z Čech a ze světa, z různých oborů apod., a reagují neutrálně, vášnivě, pozitivně nebo negativně v dopisech, recenzích, vědeckých pojednáních, dedikacích atd. na tvorbu nebo život velkého

básníka symbolismu.

Nejde však o projekt, který by vznikl jen důkladnou rešerší v knihovnách. Pramenem je i korespondenční a ústní styk při každodenní komunikaci (také cestou obyčejné a elektronické pošty, faxu nebo třeba telefonního záznamníku). Původci březinovských výroků nebo reflexí jsou záměrně uváděni jen iniciálami, k jednotlivým zmínkám jsou ovšem připojeny zdroje, přičemž u orálních a epistolografických materiálů vzniká rozsáhlá geografická síť ukazující na Březinovu takřka planetární všudypřítomnost.

Petr Holman nepředkládá čítanku o Otokaru Březinovi, ale výpověď o existenci nebo neexistenci hodnot, tvarů a vlastností březinovského fenoménu v dnešním světě, respektive výpověď o dnešním světě, jež – pro většinu z nás překvapivě a neuvědoměle – drží pohromadě básník pokládáný za klasika, tedy někdo, kdo už není vnímán jako živá součást kultury. Pro čtenáře, který z Březiny přečetl pár povinných řádek ve škole, je tento text neméně zajímavý jako pro znalce Březinova díla. Po kompletu básnickových próz Hudba pramenů a jiné eseje (Odeon 1989; 2., rozšířené vydání Votobia 1996), knize studií Březiniana (Praha, Torst 2003) a kompletní edici Březinovy Korespondence (2 sv., Brno, Host 2004) je nynější Holmanův text novinkou v oblasti literárněhistorického bádání a ukázkou prolnutí minulosti a přítomnosti.

ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ SPOLEČNOSTI ANNY PAMMROVÉ

k 17. 11. 2012

Pokladna k 31. 12. 2011	9 057,- Kč
-------------------------	------------

Příjmy	11 900,- Kč
---------------	-------------

příspěvky členů	6 900,- Kč
-----------------	------------

podpora města Tišnova	5 000,- Kč
-----------------------	------------

Výdaje	6 498,- Kč
---------------	------------

Pokladna k 17. 11. 2012	14 459,- Kč
-------------------------	-------------

Případné změny, které se uskuteční do 31. 12. 2012 budou uveřejněny v příštím Věstníku Společnosti Anny Pammrové. K revizi bude zpráva předložena revizorům účtů k 31. 12. 2012.

Zprávu vyhotovila Jana Krytinářová

Exkurze v kostele sv. Petra a Pavla ve Žďárce 22. září 2012

ERRATA

Ve Věstníku č. 55 (červen 2012) si laskavě opravte:

u fotografie na obálce je zbouraná vila Havlových,

str. 11 autorem článku je Mgr. Michal Příbáň,

str. 24 - 25 u pěti zde uvedených knih je správné pořadí údajů: autor/název knihy.

VÝZVA

Máte oblíbenou knihu?

Znáte verše, které vás oslovují v různých životních situacích? Četli jste moudrý výrok přesahující časové hranice?

Podělte se s námi, napište nám o nich! Stačí krátké upozornění v rozsahu 2 – 3 vět. Vaše typy budou použity v dalších číslech Věstníku jako krátké glosy našich čtenářů a členů Společnosti Anny Pammrové.

Kontakty: písemně na adresu Vlasta Urbánková, Drásov 190, PSČ 664 24, nebo na e-mail: pammr@iol.cz

Těšíme se na vaše příspěvky!

Momentka z naší výroční schůze v kavárně Müllerova domu v Tišnově

Upozorňujeme na naše webové stránky s následující adresou
<http://annapammrova.unas.cz>

Kontaktní adresy:

Vlasta Urbánková, 664 24 Drásov 190

Vladimír Chalupa, email: vlado42@volny.cz

Jana Krytinářová, email: krytinarovaj@seznam.cz

Toto číslo připravily: Vlasta Urbánková a Jana Pammrová

Redakční úpravy textů: Vladimír Chalupa

odborná spolupráce s grafikou Ing. Martin Jaroš, VIAPONT s.r.o.